

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava”

KOM(2011) 60 lõplik

(2012/C 43/08)

Raportöör: **Kinga JOÓ**

15. veebruaril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava”

KOM(2011) 60 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 8. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 170, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Kommenteeritud kokkuvõte ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab „Lapse õigusi käsitlevat ELi tegevuskava” (edaspidi „teatis”), mille komisjon avaldas 15. veebruaril 2011. Komitee väljendab lootust, et tegu on lähtepunktiga ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja täieliku elluviimise ning laste õiguste võimalikult ulatusliku süvalaiendamise protsessis. Teatis avaldati pärast neli aastat kestnud ettevalmistusi. Sellele eelnes 2006. aasta juulis komisjoni teatis pealkirjaga „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine”, mille kohta komitee koostas arvamuse ⁽¹⁾.

1.2 Lapsed on ELi rahvastikurühm, kelle heaolu on keskse tähtsusega nii nende üldise olukorra ja elukvaliteedi seisukohalt kui ka tulevikku tehtava investeeringu kontekstis. Õigustega tagatud kvaliteetne lapsepõlv kindlustab sotsiaalmajandusliku arengu, mis võimaldab Euroopa Liidul saavutada oma eesmärgid kõigis valdkondades Tuleb rõhutada, et laste käsitlemine „investeeringuna tulevikku” peab käima käsikäes õnneliku lapsepõlve käsitusega, võttes arvesse, et nii laste kui ka ühiskonna jaoks on olevik sama oluline kui tulevik.

1.3 Komitee märgib, et Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikega 3 lisati lapse õiguste kaitse ELi eesmärkide hulka ning et kõnealune kaitse on sätestatud õiguslikult siduvas põhiõiguste hartas. Harta on kohaldatav ELi õiguse rakendamisel kõigi ELi institutsioonide ja organite tegevusele ning liikmesriikidele. Mis tahes Euroopa Liidu õigusakti ettepaneku hindamisel arvestatakse seetõttu mõju, mida see avaldab põhiõigustele, sh laste õigustele.

1.4 Komitee juhib tähelepanu teatise tagasihoidlikele ja piiratud eesmärkidele. Erinevalt puuetega inimeste õigusi käsitlevast ÜRO konventsioonist ⁽²⁾, ei ole Euroopa Liit ratifitseerinud ÜRO lapse õiguste konventsiooni. Euroopa Liit peaks leidma võimaluse ühepoolsest ühineda ÜRO lapse õiguste konventsiooniga ⁽³⁾. Liikmesriigid peaksid süstemaatilisele andmekogumisele, uurimistegevusele ja analüüsile tuginedes koostama kaht aastat hõlmavaid ulatuslikke aruandeid laste olukorra jälgimiseks, et kajastada mitte ainult laste majanduslikku olukorda, vaid ka kõiki muid tegureid, millest sõltub nende heaolu. See lihtsustaks Euroopa Liidu andmebaasi ja hindamisvahendi loomist, mis täiendaks olemasolevat kasutatavat teavet.

1.5 Komitee leiab, et ulatuslikumalt tuleks kasutada andmeid ja teavet, nagu valitsuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide aruanded, mis on koostatud ÜRO lapse õiguste komitee tarvis ning mis võimaldavad võrrelda liikmesriikide tegevust lapse õiguste kaitsel ja jõustamisel. Samal ajal tuleks erinevaid rahvusvahelisi organisatsioone, nagu Eurostat, OECD, Maailmapank jne julgustada koguma lapse õigustega seotud andmeid ning kasutama süstemaatilisel kogumisel ja analüüsil asjaomaseid näitajaid. Komitee soovib Euroopa Liidul teha tihedat koostööd Euroopa Nõukoguga, et luua sünergiaid programmide vahel ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/4&format=HTML&aged=1&language=DE&guiLanguage=en>.

⁽³⁾ ÜRO lapse õiguste konventsiooni võivad allkirjastada või sellega ühineda vaid riigid, erinevalt ÜRO puuetega inimeste õigusi käsitlevast konventsioonist, mille puhul on see võimalus antud ka piirkondlikele organisatsioonidele. Üks võimalik lahendus oleks Euroopa Liidu ühepoolne deklaratsioon konventsiooni järgimise kohta, millel oleks praktikas sama mõju kui ühinemisel, ent ilma ratifitseerimist puudutavate probleemideta.

⁽⁴⁾ Euroopa Nõukogu tulevane lapse õiguste strateegia 2012–2015 ja teised strateegiad asjaomastes valdkondades.

⁽¹⁾ KOM(2006) 367 lõplik ja ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

1.6 Komitee on mures seoses sellega, et teatistes puudub tõhus rakendamise- ja kohaldamisstrateegia, kuigi ELi Põhiõiguste Ameti koostatud näitajad ning ÜRO lapse õiguste konventsiooni elluviimiseks koostatud ulatuslik hindamisvahendite nimekiri võiks pakkuda selleks piisava aluse. Liitigi annaks sellise rakendamisestrateegia olemasolu tagatise, et lapse õiguste strateegiat rakendatakse ja jõustatakse.

1.7 Oluline on laste asjakohane osalemine neid puudutavate otsuste ettevalmistamisel ja programmide hindamisel. Samuti oleks kasulik mõelda nende rahulolu ja hinnata nende seisukohti. Komitee tervitab Euroopa Komisjoni jõupingutusi kaasata lapsi ja toetada nende osalemist kõigis nende endiga seotud küsimustes. Samuti on oluline võtta arvesse kutseorganisatsioonide ja lastega töötavate spetsialistide arvamusi.

1.8 Komitee soovib, et programmid, mis kutsutakse ellu lapse õiguste jõustamiseks ja kaitseks, oleksid sünergias ja vastasmõjus ELi teiste programmidega (hariduse, noorte, romade integratsiooni, vaesusevastase võitluse, lapsesõbraliku õigusemõistmise, põlvkondadevahelise solidaarsuse ja välissuhete valdkonnas). Kõnealustes programmides tuleks samuti nähtavalt rõhutada laste õiguste ning nende heaoluga seotud küsimusi. Samuti peab komitee oluliseks tagada laste õigused integreeritud lähenemisviisi kaudu tihedas koostöös ja kooskõlas komisjoni erinevate peadirektoraatidega.

1.9 Komitee soovib, et Euroopa 2020. aasta strateegia elluviimist tuleks hinnata eriti lapse õiguste ja lapse heaolu vaatepunktist ja seda viisil, mis oleks kooskõlas strateegia eesmärkidega, võimaldades neid eesmärke eraldi hinnata pikaajalise kavandamise kontekstis (võttes arvesse, et lapsed on investering tulevikku).

1.10 Komitee soovib, et Euroopa Liit pööraks erilist tähelepanu eriti haavatavate lasterühmade (vaesuses, perekondadest eraldi, kinnistes asutustes elavad lapsed; lapsed, keda ähvardab vägivald või ärakasutamine või kes kannatavad selle all; puuetega lapsed, etniliste vähemuste hulka kuuluvad või sisseerandajataustaga lapsed, saatjata lapsed, põgenikud, kodunt ärajooksnud lapsed, sisseerandajatest vanemate poolt hüljatud lapsed) õiguste kaitsele ja jõustamisele riiklikul ja Euroopa tasandil. Laste õiguste kaitse sarnaselt õigusega puutumatusele ja inimväärikusele tähendab seda, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mõistab hukka igasuguse lastevastase vägivalla, isegi kui vägivalda kasutatakse kasvatuslikel eesmärkidel kodus ning kutsub seetõttu kõiki liikmesriike üles koostama seadusi, mis keelustavad laste kehalise karistamise ning kordab veelkord nõuet nimetada selleks eriesindaja.

1.11 Komitee leiab, et eriti oluline on levitada ja tutvustada lapse õigusi koos selliste õiguste kaitse ja jõustamise vahenditega. Lisaks üldsusele kvaliteetse teabe edastamisele tuleks eritählepanu pöörata otsustajate, juristide ja muude elukutsete esindajate ning riiklike ja Euroopa spetsialistide ja poliitikute teavitamisele. Teiseks peaks tähelepanu all olema laste ja peredega

töötavate inimeste väljaõpe koos vanematele ja lastele endile suunatud koolitusega. Oluline on mitte ainult tagada teadmised laste õigustest, vaid ka arusaam, et lastelegi kehtivad inimõigused – nad ei ole mitte miniõigustega väikesed täiskasvanud – ja neid tuleb nende haavatavuse, vanuse ja olukorra pärast kindlamalt kaitsta. Liikmesriigid peaksid toetama perekondi igal võimalikul moel, kuna see on lapse huve silmas pidades keske tähtsusega.

1.12 Tunnistades, et lapse õigused tuleb läbi vaadata terviklikul ja kompleksel viisil ja mitte eraldi, soovib komitee pöörata erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu kvaliteetne, ligipääsetav ja tasuta sünnituseelne ja sünnitusjärgne tervishoid emadele, mis on rahvatervise ja lapse tervise üks aspekt, samuti teatistes käsitletud teemadele, nagu lapsesõbralik õigusemõistmine, sh alaealised õigusrikkujad ⁽⁵⁾.

1.13 Selleks, et saavutada õiguskaitse, mis ei tekita lastele negatiivset mõju, kutsub komitee üles võtma tarvitusele meetmed, et seksuaalkuritegude ohvriks langenud lapsi ja vanemate lahutata käsitlevatesse tsiviilprotsessidesse kaasatud lapsi kuulataks ära turvalises keskkonnas. Tunnistuste kogumisel peaks vältima lapsele lisatrauma tekitamist ja seetõttu peaks tunnistuse võtmine toimuma spetsiaalselt selleks koolitatud spetsialistide abil ja võimaluse korral mujal kui kohtus, mis oleks neutraalsem koht.

1.14 Laste vaesus ja puudus, nende diskrimineerimine ja tõrjutus on mõned kõige tõsisemad takistused lapse õiguste jõustamisel. Seetõttu kordab komitee oma eelnevates arvamustes esitatud soovitusi, et neis valdkondades tuleks erilist tähelepanu pöörata programmide rakendamisele, järelevalvele ja hindamisele tihedas seoses Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidega, mis puudutavad vaesuse vähendamist ning kõiki haridusvorme. Selleks tuleb eraldada piisavad vahendid. Prioriteetiks tuleks alati seada lastega seotud poliitika ja meetmed.

1.15 Majanduskriisi, finantspiiranguid ja piiratud ressursse silmas pidades soovib komitee pöörata eritählepanu selle tagamisele, et olemasolevad probleemid ei teravneks ning et praegune tegevus lapse õiguste kaitsel ja tugevdamisel ei langeks kokkuhoiumeetmete ohvriks.

2. Taust

2.1 Kõik ELi liikmesriigid on ratifitseerinud ÜRO lapse õiguste konventsiooni ⁽⁶⁾ ning enamikes neist on sellest saanud riigi õiguse lahutamatu osa, mille rakendamine on seega kohustuslik. ÜRO lapse õiguste konventsioon on kõige ulatuslikumalt ratifitseeritud inimõiguste konventsioon maailmas. Viimase kahekümne aasta jooksul on see põhilikult muutunud põhimõteteid ja tavaid laste olukorra, õiguste ja rolli osas.

⁽⁵⁾ ELT C 110, 9.5.2006, lk 75.

⁽⁶⁾ <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

2.2 Komisjon seadis lapsed oma 2005.–2009. aasta strateegiliste eesmärkide põhiprioriteediks ning 2006. aasta juulis avaldas komisjon eraldi teatise pealkirjaga „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine”⁽⁷⁾, milles tehakse ettepanek kehtestada igakülgne lapse õiguste strateegia, mille eesmärk on paremini edendada ja kaitsta lapse õigusi Euroopa Liidu kogu sise- ja välispoliitilises töös ning toetada liikmesriikide tegevust selles valdkonnas.

2.3 Komitee kutsus üles koostama igakülgse, kompleksse ja tervikliku ELi strateegia, et täielikult ja tõhusalt tagada lapse õiguste jõustamine vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsioonile nii ELi sise- ja välispoliitikas kui ka liikmesriikide tegevuses, mis on seotud lapse õiguste strateegia rakendamisega⁽⁸⁾.

2.4 Komitee 2006. aastal avaldatud arvamuses väljendati seisukohta, et Euroopa Liidu poliitika valdkondades järgitav lähenemisviis lapse õigustele peaks tuginema ÜRO lapse õiguste konventsioonile ja selle kahele fakultatiivprotokollile, samuti asjaomastele aastatuhande arengueesmärkidele⁽⁹⁾ ning Euroopa inimõiguste konventsioonile. Viimasel ajal on komitee välja andnud mitmeid arvamusi, milles käsitletakse lapse õiguste erinevaid aspekte⁽¹⁰⁾.

2.5 Euroopa Liidu põhiõiguste harta, mille artiklis 24 sätestati lapse õiguste kaitse ja edendamise põhimõte, muutus õiguslikult siduvaks dokumendiks Lissabon lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009. Esimest korda ELi ajaloos viitab Euroopa Liidu lepingu artikkel 3 selgelt lapse õiguste kaitsele⁽¹¹⁾. „Lapse õiguste kaitse ja edendamine on Euroopa Liidu üks eesmärk. Kõik lapsi mõjutavad poliitika valdkonnad ja meetmed tuleb välja töötada, ellu viia ja nende üle tuleb järelevalvet teostada lapse parimates huvides”⁽¹²⁾.

2.6 Oleme leidnud ELi, Euroopa Nõukogu ja ÜRO lapse õiguste programmides neli järgmist ühist teemat: vaesus ja sotsiaalne tõrjutus, lapsed kui vägivalda ohvrid, eriti haavatavad lasterühmad ja vajadus aktiivselt kaasata, konsulteerida ja kuulata lapsi neile olulistel küsimustel. Veel üks ELi ja Euroopa Nõukogu ühine teema on lapsesõbralik õigusemõistmine ja perepoliitika.

⁽⁷⁾ KOM(2006) 367 lõplik.

⁽⁸⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

⁽⁹⁾ ÜRO aastatuhande deklaratsioon, ÜRO peaassamblee, 8. september 2000.

⁽¹⁰⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 138–144; ELT C 44, 11.2.2011, lk 34–39; ELT C 339, 14.12.2010, lk 1–6; ELT C 317, 23.12.2009, lk 43–48.

⁽¹¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:ET:PDF>.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm.

2.7 Oma 2010. aasta arvamuses⁽¹³⁾ rõhutas Regioonide Komitee, et laste õigusi tuleb kohaldada valdkondadeüleselt, puudutades kõiki teemasid. See eeldab mitmemõõtmelist lähenemisviisi, süvalaiendades lastega seotud küsimused kõigisse Euroopa ja riiklikesse poliitika valdkondadesse.

2.8 Komisjon lõi kodanikuühiskonna organisatsioonide tarvis lapse õiguste Euroopa foorumi. Kõnealune foorum on kohtunud viis korda ning väljendanud oma seisukohta praegu koostatava strateegia osas. Lisaks sellele on läbi viidud kaks uuringut laste teadlikkuse kohta nende õigustest ning nende seisukohtadest antud küsimuses. Kõnealuste uuringute tulemusi kasutati programmi ettevalmistamisel⁽¹⁴⁾. Teatistes viidatakse ka lapse õigustele nagu need on sätestanud Euroopa Nõukogu. Siin pööratakse erilist tähelepanu lastevastasele vägivaldale ning jõupingutustele tagada lapsesõbralik õigusemõistmine koos asjaomaste soovitude ja meetmetega.

2.9 Lapse õiguste tegevusrühm (*Child Rights Action Group, CRAG*)⁽¹⁵⁾ on oluline kodanikuühiskonna organisatsioon ühendav rühm. Tegevusrühm on valitsusväliste organisatsioonide mitteametlik rühmitus, kelle eesmärk on teha koostööd Euroopa Komisjoni teatise „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” elluviimise ja järelevalve küsimustes.

2.10 2011. aasta kevadel moodustati Euroopa parlamendi mitteametlik fraktsioonidevaheline lapse õiguste töörühm, kes seadis endale prioriteediks läheneda koordineeritult ja ühtselt lastega seotud küsimustele, eriti neile, mis puudutavad lapse õigusi⁽¹⁶⁾.

3. Lapse õigused Euroopa Liidus

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab 31. märtsil 2011 avaldatud Euroopa Komisjoni esimest aruannet ELi põhiõiguste harta rakendamise kohta⁽¹⁷⁾. Aruandes käsitletakse harta kuut peatükki (väärikus, vabadused, võrdsus, solidaarsus kodanike õigused ja õigusemõistmine), kus jaotise „Võrdsus” all on eraldi artikkel pühendatud lapse õigustele. Põhiõiguste harta kohustab Euroopa Liitu kindlalt jõustama lapse õigusi, tagades lastele õiguse elule, kaitsele, arengule ja aktiivsele osalemisele.

⁽¹³⁾ ELT C 267, 1.10.2010, lk 46–51.

⁽¹⁴⁾ Eurobaromeeter: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf.

⁽¹⁵⁾ Rühma liikmed: Terre des Hommes, World Vision, European Foundation for Street Children Worldwide, Save the Children, Euronet – European Children's Network, Eurochild, Plan International, SOS-Kinderdorf International, <http://www.epha.org/a/2610>.

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurochild.org/>. (http://www.eurochild.org/index.php?id=208&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1819&tx_ttnews%5BbackPid%5D=185&cHash=cc6d4444ebae436b2a844a082a0ea2a8).

⁽¹⁷⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/charter-applic-report-2010_EN.pdf.

3.2 Komiteel on hea meel märkida, et ELi põhiõiguste amet on pärast laialulatuslikku konsultatsiooni spetsialistide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega välja töötanud näitajad, et hinnata lapse õiguste jõustamist⁽¹⁸⁾. Samuti on amet koostanud uurimuse Euroopa Liidus elavate laste heaolu kohta. Ent see uurimus hõlmab teavet vaid materiaalseste tingimuste ja heaolu kohta ega sisalda ühtki koondnäitajat, et mõõta elukvaliteeti ja laste kaitset selle praktilise korralduse ja ulatuse kontekstis⁽¹⁹⁾.

3.3 Komitee rõhutab, et vaid valdkonnaülene partnerlus võib aidata kaasa lapse õiguste kaitsele ja tõhusale rakendamisele. Sellises partnerluses teevad liikmesriigid, eri valitsustasandid, riiklikud ja rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide, eri huvialasid esindavate foorumite (näiteks laste- ja neid esindavate organisatsioonide) ja sotsiaalpartneritega (näiteks tööandjad, ametiühingud ja majandustegelased) teatud eesmärkide saavutamise nimel.

3.4 Tõsi on see, et teatistes puudutatakse laste vaesust ning erinevaid, eriti haavatavate laste rühmi, ent selles ei keskenduta nimetatud küsimustele ja seda hoolimata nende teemade märkimisväärsest tähtsusest laste praeguse heaolu seisukohalt ning selleks, et nad saaksid tulevikus edukalt täiskasvanuella siirduda ja ühiskonda integreeruda. Unustada ei tohi ka üldteada demograafilisi probleeme, millega Euroopa silmitsi seisab. Eritähelepanu tuleks pöörata mistahes soolise diskrimineerimise ärahoidmisele ka laste seas.

3.5 Majanduskriis on laste heaolu riskitegur ning mõjutab neid mitmeti, eriti just rasketes tingimustes elavaid lapsi. Enamikul juhtudel on teenustepakkujad ja lastega töötavad spetsialistid ise silmitsi raskustega ning järjest enam on puudus põhiteenustest või on need saadavad vaid väga piiratud ulatuses.

3.6 Välissuhetes paneb Euroopa Liit suurt rõhku konkreetsetele küsimustele, mis on olulised lapse õiguste kaitse ja jõustamise seisukohalt. Sellised küsimused hõlmavad piiriülest eestkostet, kadunud, sisserändaja taustaga, saatjata, ebaseadusliku sisserändaja taustaga kinnipeetud lapsi ja ärakasutatud lapsi ning lapsi, kes on langenud seksuaalse kuritarvitamise või seksiturismi ohvriks⁽²⁰⁾. Ent Euroopa Liit ei tegele järjest tõsisemaks muutuva probleemiga, milleks on sisserändajatest vanemate poolt kodumaale mahajäänud lapsed. Selliste laste jaoks on tõsine probleem järelevalve puudumine ajal, mil vanemad töötavad mõnes ELi liikmesriigis. Näiteks puudutab see juhtu, kus vanemad ei saa lapsi endaga kaasa võtta seetõttu, et selleks puuduvad sobivad tingimused. Antud olukorras, isegi juhul, kui

vanemate tööd vajatakse teises riigis ja nad maksavad seal makse ja muid tasusid, puuduvad nende lastel õigused ning nad on avatud tõsistele ohtudele.

3.7 Komitee peab eriti oluliseks seda, et sõnastatud on esimene soovitus lapse õiguste ja ärimaailma⁽²¹⁾ seoste kohta, nimelt käivitasi UNICEF, ÜRO *Global Contact* ja *Save the Children* protsessi töötamiseks välja põhimõtted ja suunised, et aidata ettevõtetel kaitsta ja toetada lapse õigusi. Lisaks positiivsete meetmete võimaldamisele juhitakse selle protsessiga erilist tähelepanu võimalikele negatiivsetele tagajärgedele, eriti seoses reklaami (milles julgustatakse lapsi kasutama tooteid, mis kahjustavad nende füüsilist või vaimset tervist või propageeritakse vägivaldset, riskantset või erootilis-pornograafilist käitumist), tarbimisharjumuste, sh tervishoiu ja toitumise, turismi, lapstööjõu ja diskrimineerimisega. Kõigil sektoritel on selles valdkonnas võtmeroll ning seetõttu peaksid nad tegema tihedat koostööd valitsus-, valitsusväliste, kodanikuühiskonna ja ettevõtlusorganisatsioonide ja ametiühingutega, et saavutada need eesmärgid nii Euroopa Liidus kui ka liikmesriikides.

3.8 Komitee on seisukohal, et kuigi enamus lastega seotud programme kuuluvad riiklikku pädevusse, annab ka Euroopa Liit järjest enam soovitusi ja viib ellu meetmeid paljudes valdkondades (nt varane lapsepõlv, kutseõpe, koolist väljalangenud, kadunud lapsed). Need mõjutavad riiklikku poliitikat, ent selle mõju ulatus riiklikule rakendamisele on sageli ebaselge.

3.9 Paljudes ELi programmides (sh noored, haridus, elukestev õpe, romade integratsioon, vaesusevastane võitlus, põlvkondadevaheline solidaarsus, töö ja eraelu ühitamine, välissuhted) tuleks prioriteediks seada lapse õiguste kaitse ja jõustamine, seades keskpunkti erinevad, eriti haavatavate laste rühmad, sh välismaal töötavate vanemate poolt kodumaale mahajäänud lapsed.

3.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsus ühes varasemas dokumendis⁽²²⁾ komisjoni üles nimetama lapse õiguste eriesindaja ja innustas liikmesriike tegutsema igasuguse lastevastase vägivalla kaotamise nimel. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb kahetsust selle üle, et Euroopa Komisjon ei ole võtnud seisukohta laste kehalise karistamise küsimuses. Laste kehaline karistamine kahjustab laste õigust mitte peksa saada. Lapsed, keda pekstakse, õpivad kasutama vägivalda. Laste õiguste kaitse sarnaselt õigusega puutumatusele ja inimväärkusele tähendab seda, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mõistab hukka igasuguse lastevastase vägivalla, isegi kui vägivalda kasutatakse kasvatuslikel eesmärkidel kodus ning kutsub seetõttu kõiki liikmesriike üles koostama seadusi, mis keelustavad laste kehalise karistamise. Seetõttu kordab komitee nõuet nimetada eriesindaja ning vajadust, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid tegutsema selle nimel, et keelustada kehaline karistamine kogu Euroopa Liidus.

⁽¹⁸⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/FRA-report-rights-child-conference2010_EN.pdf.

⁽¹⁹⁾ http://www.tarki.hu/en/research/childpoverty/tarki_dwb_mainreport_online.pdf.

⁽²⁰⁾ EMSK arvamus teemal „Laste kaitsmine reisivate seksuaalkurjategijate ohu eest“, ELT C 317, 23.12.2009, lk 43–48.

⁽²¹⁾ *Children's Rights and Business Principles Initiative* (laste õiguste ja ettevõtluspõhimõtete algatus).

⁽²²⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

3.11 Komitee nõustub, et laste kuulamine, nendega konsulteerimine ja nende kaasamine kõigisse neid puudutavatesse küsimustesse tagab nende õiguste jõustamise nende ettevalmistamisel aktiivseks kodanikeks. Et see toimiks, on samuti oluline tagada juurdepääs dokumentide lapsesõbralikele versioonidele ning luua ja hallata samakättesaadavaid brošüüre ja veebilehti või nende konkreetseid osi, nagu seda kavandab õigusküsimuste peadirektoraat ⁽²³⁾.

3.12 Selleks, et saavutada õiguskaitse, milles austatakse lapsi ja välditakse nende psühholoogilist kahjustamist, tuleks kõikides ELi õigussüsteemides võtta tarvitusele järgmised meetmed:

- seksuaalkuritegude ohvriks langenud laste tunnistusi tuleks koguda nii, et välditakse lastele lisatrauma tekitamist, ja seetõttu peaks tunnistuse võtmine toimuma spetsiaalselt selleks koolitatud spetsialistide abil ja võimaluse korral mujal kui kohtus, mis oleks neutraalsem koht;
- vanemate lahutust käsitlevatesse tsiviilprotsessidesse kaasatud lapsi tuleks ära kuulata samasuguse ettevaatusega kui eelpool mainitud juhul ning neid tuleb kaitsta vanemate ja advokaatide poolse ärakasutamise eest.

3.13 Lapse õiguste tõhusamaks levitamiseks nii vanemate, spetsialistide kui ka laste endi hulgas on meedial, sh ühismeedial oluline positiivne roll.

3.14 Komitee rõhutab avatud koordineerimise meetodi kasutamist ning teisi võimalikke mehhanisme kui lähenemisviisi, mis on tõestanud oma väärtust tagamaks, et koostöö liikmesriikide vahel ning parimate tavade määratlemine ja kasutamine võib aidata kaitsta ja jõustada lapse õigusi, integreerides samas lastega seotud küsimusi teistesse poliitikavaldkondadesse.

3.15 Kodanikuühiskonna maineka esindajana kavatseb komitee anda oma panuse, jälgides süstemaatiliselt tulemusi ning levitades ja tugevdades lapse õigusi oma liikmete kaudu.

3.16 Õigusaktide tõhusamal jõustamisel peab komitee kohaseks ja vajalikuks teha senisest tihedamat koostööd ja viia läbi ulatuslikumaid konsultatsioone ÜRO eri organite, lapse õiguste komitee, Euroopa Nõukogu ja rahvusvaheliste lasteorganisatsioonide ning lapsi esindavate organisatsioonidega, kuna selliste organisatsioonide eesmärgid ja tegevused on seotud lapse õiguste ulatusliku ja igakülgse jõustamisega.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽²³⁾ Lastenurk (Kid's Corner) veebilehel www.europa.eu.